

הרב יוסף ליב זוסמן זצ"ל

הקדושה הופעתה וגילוייה

בריאית העולם היתה על פי התורה¹, כי היא קדמה לכל הבריאה, זאת אומרת, כל המאורעות שאירעו ויארעו לעולם, הן לטוב והן למוטב, כל מיני מחלוקת שבין אדם לחבירו המתהוים בעולם, הכל הוא מצד שכן כתוב בתורה דיני המאורעות ומזה נתהוו כל המאורעות, ולא שהדינים מצד המאורעות.

אכן בחינה אחרת יש בתורה, שתתגלה לעתיד לבוא, והוא כל צוויי ואזהרות התורה שלא לעשות דבר זה, הוא הגורם לעכב שדבר כזה לא יתהוו בעולם, ומה שהיצה"ר יתבטל מן העולם הוא מצד שהתורה צוותה הפך רצונו, וכל צוויי התורה מבטלים את היצה"ר, (בראתי יצה"ר בראתי לו תורה תבלין) כל ההויה כלה היא קוראת בשם ד'², כל נקודה ונקודה הניתנים בעולם מדומם וצומח וחי, מטוב ועד רע, כלו אומר כבוד, כלם מעידים מגידים וקוראים תמיד קול גדול ולא יסף "ד' הוא הא-לקים", אך, ההבדל הוא שישנם דברים כאלה שרק בפנימיותם נעלמת קדושה זו, ומצד העלמתו לבש צורה אחרת הנראית כסותרת פנימיותה, וסתירה זאת היא צורך בנין אך לעת עתה היא סתירה איומה ונוראה הסותרת ומעיקה לכחה הפנימי והיסורים הם ממרקים ומתקנים את הקדושה בהעלמה זו דווקא כי שם היא נזרעת ונרקבת, זאת אומרת שהיא נעלמת, ואלו הם יסוריה שסובלת שם כי היא נרקבת, ומרקבון זה בעצמו היא חוזרת וצומחת ועושה פירות בקדושה, והסתירה עצמה היא הבנין כי הקדושה כשהיא נגלית יש לה גבול כי הגוף בא ע"י דברים גבוליים, וכשהיא נעלמת אז היא יכולה להתפשט עד אין קץ וגבול, ואז נפלא כח הקדושה עד מאד שהיא חוזרת ונגלית אחרי התעלמותה, בבחינתה הנעלמת שהיא אין סוף, והסתירה עם הבנין, זאת אומרת התעלמות הקדושה עם התגלותה, אחד הם ואינם סותרים זה את זה.

רצונו הפשוט ית"ש, הוא בגלוי כחותיו ולא בהעלמתם, ראשית התחוללות הבריאה היתה, שהקדושה תתגלה כח³ שהיא בכל מלא זהרתה, באופן כזה שבכל נקודה פרטית הנמצאת בעולם יהי' מוחש ומורגש אך אור קדושת ד', והתגלות כבוד ד'

* מאמר זה הינו חלק מתוך קבוצת מאמרים מכת"ק של הגרי"ל זוסמן זצ"ל העומדים לצאת לאור בעזה"י. מראי המקומות (מלבד הציונים בגוף המאמר) צוינו ע"י המערכת, וכן ניסוח כותרת המאמר.

1. קוב"ה אסתכל בה וברא בה עלמין, בדבר ד' שמים נעשו, וקוב"ה ואורייתא וישראל חד הוא.

2. ואתה מחי' את כלם, עיין בנפש החיים שער ג.

3. אולי צ"ל תגלה כוחה (המערכת).

היתה לעין-כל, אכן אם היתה מתגלית בחינה זאת לא ה' אפשר שיתקיים העולם, אף כי בודאי הבורא ית"ש הוא כל יכול, והי' יכול לברוא גם באופן כזה, אבל כך עלה ברצונו הפשוט ית"ש שיהי' עולם כזה שתתעלם בו הקדושה בתוך החשך ויוכר יתרון האור מן החשך, ולכן העלים הקב"ה בחינה זאת עד זמן ידוע לו שיעלה ברצונו לגלות את כל הקדושה הנעלמת בתוך החשך, ואז יתבטל החשך ותתגלה הקדושה בכל מלא זהרתה.

עוד בחינה אחת יש, והיא עיקר יסוד בריאת העולם הזה השפל, והוא כי רצון ד' הוא שתתוסף קדושה על קדושה, ואם הקדושה היתה נגלית בבחינתה העליונה לא ה' אפשר שיתקיים רצון ד', כי באין סוף א"א להוסיף עליו, ולכן ברא הקב"ה עולם שפל כזה שהוא מוגבל בדברים גשמיים, והקדושה נעלמת בו לגמרי, ואפשר להוסיף עליו, ומצד גודל התקשרותו בהקדושה הנעלמת שהיא אין-סוף הרי גם לה יש בחינת תוספת שהיא יכולה לצאת מההעלם אל הגלוי בבחינת אין-סוף, בבחינה יותר עליונה ומאירה באור גדול ונפלא מה שלא ה' אפשר להתגלות לפי בחינתה העליונה לבד, רק בהצטרפותה עם העולם הזה הגשמי.

העולם הזה הנפרד, הוא מקושר ומחובר בחבור גמור עם כל העולמות היותר עליונים, כי הקדושה העליונה נמצאת בו רק שהיא נעלמת, ומצד זה הוא נפרד לשתי בחינות, טוב ורע, ובשרשם העליון אחד הם ואינם סותרים זה את זה ושם הוא המקום שאין שום חטא ועון מזיק, ואין המצות מועילות שם, "אם חטאת מה תפעל בו, ואם צדקת מה תתן לו" כי במקום התגלות האחדות העליונה אין שום סתירה בין טוב לרע כי בתוכם הפנימי הוא קדש-קדשים, אך עקר החלוק והפירוד הוא בהשתלשלות הקדושה לעולמות היותר שפלים. לעת-עתה בצורתם החצונית, משם נפרד לשתי ראשים, בחינה אחת, טוב, ובחינה שנית היא הרע, ההבדל שיש ביניהם הוא, כי הטוב הוא גלוי הקדושה, והרע הוא העלמת הקדושה ואם כי הקדושה כשהיא נעלמת היא יותר גבוהה מכשהיא נגלית, בכל זה העלמה זו מצד עצמה היא רעה מאד בעיני ד', יען כי אין רצונו מתגלה, וזו היא גלות השכינה, כביכול, ושכינה מה לשון אומרת קלני מראשי, קלני מזרועי⁴, וגלות זו בעצמה עם הצער הנורא המעיק להקדושה מאד, היא בעצמה הפוכה לגאולה האמתית והנועם היותר עליון, הנעלמים בתוך הגלות והחשך, והם הם היסורים היותר קשים שבעולם, עד עת בא דבר ד' להסיר את המסך הזה מול הקדושה, ואז תתגלה הקדושה בכל מלא זהרתה ובהזדככות יותר עליונה בהוספת קדושה וטהרה, "ונגלה כבוד ד' וראו כל בשר יחדיו כי פי ד' דבר"⁵.

4. סנהדרין מו ע"א.

5. ישעיה מ ה.

הרצון הפנימי של הקב"ה הוא בבריאת כחות הטומאה והס"א שהם, היצה"ר, הגלות, ישמעאלים וכשדים, ובכללם כל האומות המעיקים לישראל, וכאשר נבראו צריכים הם למלאות תפקידם, ורצון ד' לעולם קיים ואינו משתנה, ובכ"ז "על ארבעה דברים הקב"ה מתנחם בכל יום על יצה"ר שברא ועל גלות שברא ועל ישמעאלים וכשדים שברא" "אוי לי שנשבעתי ועכשיו שנשבעתי מי מיפר לי" חרטה זו אינה חרטה, כ"א העלמת הקדושה והטוב, וחרטה זו בעצמה היא המקיימת רצונו הטהור בבריאת דברים אלו, כ"א היה מתגלה הרצון הזה, הרי היתה הקדושה נגלית ו"עז וחדוה במקומו"⁷ ולא ה' שום מציאות הרע והגלות בעולם, ולכן רצון זה הוא נעלם, ומתגלה רצון אחר שהוא נראה כסותר הרצון הפנימי, ובאמת הוא מאוחד באחד גמור עם הרצון הנעלם בתוכו.

כל הכפירות המתנגדות על האמונה, בתוכם הפנימי אינם לשם התנגדות וכפירה באמונה, אלא לענין שהאמונה תתעלה ותתגלה במדרגת הדעת העליון, וכאשר היא איננה מתגלה, כפי תביעתה, הרי היא מתגלית בצורת כפירה הדוחקת ומעיקה מאד להאמונה, ואף שלעת-עתה היא סובלת מאד, יש חשבון גלוי לפני הקב"ה בזמן ידוע שע"י יסורים אלו תתוקן, ותתגלה בשלמותה העליון, וכל מה שהתביעה היא יותר חזקה, כי כן הגיע עתה של הקדושה להתגלות ביתר שאת ויתר עז מכפי בחינתה עתה, הרי משתלשלת בכפירות יותר חמורות, בעונות ופשעים היותר חמורים שבעולם, וכונתם הפנימי היא כדי להעיק להקדושה ולתקנה בזה, וזהו הרז הפנימי של כל כשלונות ישראל, ובפרט גודל ועוצם התרבות הכפירה ר"ל בעולם, בזמן האחרון, כי הגיע העת של התגלות הדעת העליון "כי מלאה הארץ דעה את ד' כמים לים מכסים"⁸ וכן הוא כל חטא וחטא שישראל נכשלים בו הוא מצד גודל חפושם ודרישתם את ד'. ואם אינם מוצאים מה שמבקשים בדרך העלי' בתורה ומצוות, אז הם הולכים לחפש ולבקש במקומות שפלים ונמוכים מאד, אשר באמת גנוז וצפון שם קדושה עליונה ונוראה מאד, וירידה זו נובעת מפני עוצם תשוקת נפשם לאלקים, אשר כל-זמן שלא תשיג את הקדושה היותר עליונה אינם מרוים את צמאונם הנורא לאלקים, וכדאי להם להפקיר את כל חייהם בעוה"ז ובעוה"ב עבור חפץ התקרבותם לאלקים, "מי לי בשמים ועמד לא חפצתי בארץ"⁹ אינם חפצים לא בעוה"ז וגם לא בשכר עוה"ב כי כל חפצם ורצונם הוא להתקרב אל ד', ואף כי יפרץ-בם וימותו, וכדאי להם אפילו להכניס את עצמם בכת האפיקורסים שאין להם חלק לעוה"ב ואין עפרם ננער בתחית-המתים, בכדי לגלות את אור הקדושה בכל מלא זהרתה, וכאשר יגיע הזמן שיתגלה תוכם הפנימי, ומה היתה כל כונתם

6. ב"ב עד ע"א.

7. דהי"א טז כז.

8. ישעי' יא ט.

9. תהילים עג כ"ב.

בחטאים ועונות ופשעים שעשו ובכל האמונות שדבקו בהם, ויתגלה כי הכל הי' למען כבוד ד', ויתברר למפרע כי כל ישראל לא טעמו טעם חטא מעולם "גמלתהו טוב ולא רע כל ימי חייה"¹⁰ "ועמך כלם צדיקים"¹¹ ואז כל מה שנאמר על ישראל עם קדוש והקב"ה יקיים את הפסוק "ולו תהי' לאשה לא יוכל לשלחה כל ימיו כי הוציא שם רע על בתולת ישראל"¹² (תקוני זהר) ובזה יתוקנו כל נפשות ישראל ולא ידח ממנו נדח.

הידיעה העליונה במעשי האדם היא המכרחת את כל המעשים, ולפי ערך התגלותה אין שום חטא ועון, ואך היא משתלשלת למטה בעולם הנפרד, בצורה של בחירה כאילו יש כח ביד האדם לעשות כרצונו, הן לטוב והן למוטב ואמנם כן הוא שיש כח ביד האדם לעשות כאשר ברצונו אכן מציאות זאת שיש מציאות אדם בעולם מלבד מציאות ד', וגם מציאות הבחירה שיש לאדם, הוא עצמו ממש אור הקדושה העליונה, ובחירתו היא הבחירה העליונה, ואין שום דבר נפרד מן הקדושה, ורק למראה עינים הוא נפרד מצד העלמת קדושת האחדות העליונה ולכן מתגלה הקדושה העליונה בצורת נפרד מן הקדושה, והידיעה העליונה היא מתגלית בצורת בחירת האדם, כאילו היא סותרת לידיעת הקב"ה, אכן לעתיד יתגלה כי הכל אחדות גמורה ואין סתירה ביניהם, וכן רצונו הפשוט ית"ש לגלות את הקדושה בצורה זו.

כל-זמן שאין האחדות העליונה מתגלית, הרי יש מציאות חטא ועון ופשע, ויש לו לאדם כח הבחירה לבחור מה שירצה, ולכן חל על האדם החיוב להשמר מכל העבירות ולקיים את כל מצוות בוראו באמת ובתמים, ואין לו להתחכם ולומר, אעשה את כל התועבות, כדי שע"ז יתגלה הקדושה היותר עליונה, כי דבר ד' יקר מכל, ואם הקב"ה הזהיר שלא לעשות דברים כאלה, הרי קיום רצון ד' יקר וחביב מכל הקדושות היותר עליונות וגבוהות, ואין לנו אלא לעשות רצונו של מקום ברוך הוא וב"ש לעד, אך כאשר יתעורר ויתגבר עליו היצה"ר להכשילו באיזה חטא שהוא, לפני הכשלו ידע כי כל מקור התגברות היצה"ר עליו הוא מצד תביעת הקדוש' העליונה הגנוזה והצפונה בחטא זה, ולכן יסתכל בחלק הק' הנמצאת בו, ובעמדו על נסיון זה ויתגבר על היצה"ר הרי הוא זוכה עתה ברגע זאת לשבר ולבטל הקליפה והס"א הסובבת ומקפת את הקדושה ויתאחז ויתדבק בקדושה זאת ואם כבר נכשל בין שחשב או לא חשב בין בשוגג בין במזיד בין באונס בין ברצון, ידע כי החטא הוא חטא והוא רע והוא מעותד בזה לעונשים קשים ומרים, שבהם עצמם מציאות החטא, כי החטא קשור בהיסורים, והיסורים קשורים בחטא, ולכן לא ינקה האדם העושה הרע בעיני ד', ובכל זאת החטא וגם היסורים הקשים והעונשים, הם ממרקים ומתקנים את הקדושה הצפונה בהם ובזה תתגלה הקדושה

10. משלי לא יב.

11. ישעי' ס כא.

12. ראה דברים כד יט.

בשלמותה, והכל היתה עלילה ונסיבה מאת ד' ו"בהדי כבשי דרחמנא למה לך"¹³ ובזה לא יפול האדם ולא תחלש דעתו ולא יתפעל כלל מעוצם התגברות היצה"ר, כי ידע ויבין שרש הדבר, ואין כונת כל כשלונותיו וירידותיו, להפילו ולהורידו לבאר-שחת, ולהכריתו לגמרי מן הקדושה העליונה, כ"א אדרבא אינם אלא לעוררו ולהעלותו ולתקנו, וכל הירידות הם צורך עלי', ויותר מזה כי העלי' עצמה היא גנוזה בהירידה, וסוף סוף תתגלה, ואם יהיה לבן חיל, יעשה תשובה מאהבה, ואז תתבטל הקליפה החיצונה ויתגלה כי כל עונותיו הם זכויות גמורות, עוד יותר מכל מעשי המצות, כי "במקום שבעלי תשובה עומדים אין צדיקים גמורים יכולים לעמוד"¹⁴, אך "האומר אחטא ואשוב אחטא ואשוב אין מספיקין בידו לעשות תשובה"¹⁵ אף שכל כונתו היתה כדי שיוכל לשוב ולבוא למדרגה גבוהה כזו¹⁶.

הבחירה העליונה שהקב"ה בחר בישראל, אינה תלוי' בשום טעם וסיבה ח"ו, כ"א הכל ברצונו הפשוט והטהור ית"ש בחר את ישראל להיות לו לעם-קדוש, והבחירה העליונה היא שהכניסה קדושה בכל אחד ואחד מישראל, ומה שהקב"ה בחר לו לסגולתו יש לו מציאות אמתי בעולם, ומה שהקב"ה שנא ומאס, הרי אין לו שום מציאות אמתי, ולכן המציאות האמתי הוא אך הקב"ה, ישראל והתורה, וארץ ישראל וביחוד ירושלים והבית-המקדש, והם אחד ממש, ולא אחד המורכב כ"א אחד פשוט בתכלית האחדות, והם הם כל מציאות הקדושה, וזולת זה הוא אין ממש, וכל כחות הטומאה והס"א שהם מציאות כל האומות, אין להם שום מציאות, רק כל מציאותם הוא העלמת קדושת ישראל, כי כאשר קדושת ישראל נעלמת, היא מתלבשת ומתגלה בצורה אחרת שהם כחות הטומאה והס"א שהם מציאות האומות, אשר רק למראה עינים יש להם מציאות מצד סיבת ההעלמה, שכל קדושת האחדות העליונה היא נסתרת ונעלמת, ומזה נתהווה בקדושה פירוד, ומצד התגלות הפירוד יש להם מציאות, אך הנקודה הפנימית של מציאות השלמות, היא מציאות ישראל, שתוכם וכונתם הפנימית היא כדי לגלות קדושת ד', ישראל, ארץ-ישראל, והתורה, ולכן הם מעיקים מאד, לכללות הקדושה ולכל ענפיה, וכל בחינת החטאים והעונות והפשעים, יחד עם בחינת היסורים והעונשים הקשים והמרים, היא עצמה מציאות אומות העולם, ולישר עם קדוש אין שום מציאות חטא ועון כלל וממילא גם לא בחינת יסורים ועונשים, כי הם אינם חוטאים כלל רק שקדושתם נעלמת, ונפשם הא-להית מתגלית בצורת נפש טמאה וחוטאת של אומות-העולם, והיא היא

13. ברכות י ע"א.

14. ברכות לד ע"ב.

15. יומא פב ע"ב.

16. כאן מובא בכת"ק של המחבר – "וזה לא שמעתין", הדבר מורה על כך שכנראה רוב הדברים במאמר זה הינם בעיקרם מפי השמועה ממרן הגרי"מ חר"ל פ"ז צ"ל, אולם לא מצאנו מקור מקביל לדברים אלה או שום סמך אחר לכך שהדברים אכן נאמרו על ידו.

החוטאת, ולא הנפש הישראלית, וכל עקר התגלות החטא, עם נפש אומות העולם, עם כל בחינת היסורים, אינם מציאות אמיתית, ואך מציאותם היא מצד העלמת הקדושה, הנובעת מגודל עריגת וכלות נפשם לאלקים, החפצים להתקרב ולהתדבק בהקדושה העליונה, ואינם משיגים בבחינת העלם וההתגלות¹⁷, לכן הם יורדים ונופלים בתוך עמקי הקליפות והטומאה, ומקבלים הם עליהם את כל היסורים הקשים שמתחוו להם מזה, וכדאי להם זה בכדי שסוף סוף תתגלה הקדושה במרום שלמותה, ובכל מלא זהרתה, וזהו סוד "ישראל כשהם עולים עולים עד לרקיע, כשאפשר להם, ושהם יורדים, שא"א להם להשיג ע"י בחי' עלי', הם יורדים עד לעפר"¹⁸ כדי להשיג ע"י ירידה זו את העלי' היותר עליונה וגבוהה, ולכן כאשר הם כבר יורדים בעמקי-הקליפות, לפי ערך מציאות הקדושה הנמצאת שם, ומיד עולים ומעלים עמהם את כל הקדושה הצפונה בהרע, ונתגלה כי ירידה זו עצמה היא עלי' גדולה שאין כמוה, זאת אומרת, כי בתוכה הפנימי של הירידה גנוזה וצפונה העלי' הגדולה הזאת.

הבחירה העליונה הזאת שבחר הקב"ה בישראל עמו קיימת היא לעולם, אפילו כאשר ישראל נמצאים במצב היותר ירוד והיותר שפל, ולא מצד שכבר בחר בהם לכן אינו רוצה לחזור בו, כי חלילה לומר כן, כי הקב"ה יודע תעלומות ויודע עתידות, והבחירה היא בחירה נצחית, ובתקפה היא עומדת, כי אפילו כשהם ממרים ומכעיסים לפניו אינו זו מתוכם, ואותה הבחירה עצמה שהקב"ה בחר בעם ישראל בעת המצאם במצב היותר עליון, וכן גם כל תוקף האהבה שהוא אוהב אותם אז, היא עצמה הבחירה שהוא בחר בהם באהבתו אותם גם בעת המצאם במצב היותר ירוד שבעולם, "לא הביט און ביעקב ולא ראה עמל בישראל ד' אלקיו עמו ותרועת מלך בו"¹⁹, כי הבחירה העליונה אינה תלוי' בשום טעם וסבה, כי אין שום דבר מכריחו ח"ו כי הכל אצלו רצון טהור ופשוט, הממציא כל המציאות, ולא שהמציאות היא ח"ו סיבה להמציא את הרצון העליון, כ"א נאמין בזה ח"ו היא כפירה איומה ונוראה, ויותר מזה כי ישראל עלו במחשבה עוד לפני התורה, וכל עקר התהוות ובריאת התורה הי' אך מצד תוקף אהבת הקב"ה לישראל עמו, שהוא חפץ לזכותם בגלוי קדושת-ד', כי קדושת ישראל במקומה עומדת, ואינה נפגמת לעולם, ואך שהקב"ה רצה לגלות קדושתו בעולם, ולכן רצה ברצונו הפשוט שזה יהי' תלוי בכחם של ישראל, ואם הם עוסקים בתורה ובמצוות הרי הם מגלים קדושת-ד', ומוסיפים כח ועז ותעצומות קדש בשכינת עוזו ית"ש בסוד "תנו עז לאלקים על ישראל גאותו"²⁰ ואם הם חוטאים ח"ו הרי הם מתישים כח של מעלה

17. בכת"ק המילים אינם מובנות ואולי צ"ל - "העילוי וההתעלות".

18. עיי' רש"י על מגילת אסתר ו יג ד"ה אשר וכו'.

19. במדבר כג כא.

20. תהילים סח לה.

"צור ילדך תשי"²¹, אבל אין קדושת ישראל נפגמת בעבור זה, כי קדושתם היא קדושה נצחית ואין לה הפסק בשום עת וזמן, אך קדושת-ד' היא שאינה מתגלית, ורצון ד' הוא שאינו מתקיים "ר' חנניא בן עקשיא אומר רצה הקב"ה לזכות את ישראל לפיכך הרבה להם תורה ומצוות שנאמר ד' חפץ למען צדקו יגדיל תורה ויאדיר"²² ולא "יגדיל ישראל" וחפץ ד' הוא "למען צדקו" לגלות צדקו בעולם, ואך מצד חפץ ד' לגלות כבוד שמו, יש לישראל כח הבחירה לבחור להם קדושה עליונה כזו שאינה נתנת להם מלמעלה כ"א מצד בחירת עצמם בקיום התורה והמצוות, ונמצא אף אף שקדושת עצמם הנתנת להם ממרום, אינה (נפגמת) נעלמת לעולם, בכל-זאת קדושתם מצד המעשים, היא (נפגמת) נעלמת, וזהו בחינת שני השמות שיש להם, יעקב וישראל, בחי' יעקב היא הקדושה העצמית שאינה נפגמת, וע"ז אמרו חז"ל "יעקב אבינו לא מת"²³ וישראל היא מצד קדושת המעשים, והיא נעלמת כשישראל חוטאים, וזהו שכתוב "ויאמר ישראל אמותה הפעם"²⁴ "ויאמר ישראל הנה אנכי מת"²⁵ שבבחינה זאת יש בחינת מיתה, ובחינת המיתה הזאת היא העלמת הקדושה והסתרתה בתוך החשך והרע, שהוא בחינת הקבורה באפר, והיא כעין זריעה הנזרעת בקרקע, שדוקא ע"י העלמתה בתוך הקרקע ודוקא ע"י הרקבון שהיא נרקבת שם, היא צומחת כן גם קדושה זאת דוקא ע"י ההעלמה והרקבון שהיא סובלת היא חוזרת ונגלית בשלמותה, ושלמות קדושת-ישראל תהי' ע"י התגלות קדושת-ד' ויתגלה כי הם קדושה אחת, אף שיש בחינת קדושת ד' ובחינת קדושת ישראל, וקדושת ד' תלוי' בקדושת ישראל, אשר נראה כאילו יש ח"ו בחינת קדושה לישראל זולת קדושת ד', וכאילו היכולת נתונה להם ולא להקב"ה, ונראה ח"ו כסתירה, ובאמת אינה סתירה כי קדושת-ד' עצמה היא החודרת בתוך ישראל, וזאת היא קדושתם העצמית "קוב"ה ואורייתא וישראל חד הוא", ומצד זה אינם שום סתירה, ואך לעת עתה היא סתירה, לכן נעלמת היא קדושה זאת, ולעתיד לבוא יתגלה כי הם אחד ממש, ומציאות ישראל היא עצמה מציאות ד'.

צנור התגלות בקדושת ד' וקדושת התורה, הוא צנור קדושת ישראל וארץ-ישראל, ואין שום אומה ולשון יכולה להשיג אמונת ד', ולא קדושת התורה כ"א ע"י צנור קדושת ישראל, וכל שבחיהם ותאריהם להקב"ה, אפילו היותר נאים וחשובים, הרי הם גרועים יותר מכל הכפירות הכי-נוראות שבישראל, כשהם אינם מכירים קדושת ישראל, ואינם מכניעים עצמם לישראל עם קדוש, כי הכפירה בקדושת ישראל וארץ-ישראל, היא עצמה הכפירה בקדושת-ד', ואפילו ימצא אחד מישראל

21. דברים לב יח.
22. מכות כג ע"ב.
23. תענית ה ע"ב.
24. בראשית מו ל.
25. שם מח כא.

שיחשוב בעצמו כי יש אפשרות חיים של קדושה בלא ארץ-ישראל, אפילו יהי' חסיד שבחסידים, הרי-הוא מכרית ומבדיל עצמו לגמרי מן הקדושה העליונה, ומוכרח הוא כבר לכפור באלקים חיים כמעשה המרגלים שאמרו "כי חזק הוא ממנו"²⁶ (ועיין ברכות ס"ג ע"ב) ויותר יש תקוה למי שאחוז בקדושת ארץ-ישראל, אף שהוא גרוע שבגרועים, ממי שאחוז בקדושת ד' ולא בקדושת ארץ-ישראל כי הוא דבר בלתי אפשרי, ולכן כל-זמן שאין האומות מכירים ערך קדושת-ד' ע"י צנור קדושת-ישראל וא"י, ואינם מודים, שכל מציאות הקדושה היא אך בישראל עם קדוש, הרי אין להם שום חלק באלקי ישראל, והאושר היותר גדול הוא להתגלות כבוד ד', ישראל וא"י הוא רק כשהם מתרחקים מן האמונה ומצירים הם לישראל ובורחים מא"י, כי כאשר הם נפרדים מג' דברים אלו אז אין ישראל חוטאים, כי כל החטאים הם נובעים מטומאת העמים, אך שלמות התגלות הקדושה יהי' כאשר הטומאה תסכים להתבטל מפני הקדושה, ואומות העולם יכירו ויודו כי דוקא ע"י צנור קדושת-ישראל וע"י הכנעם והתבטלם לקדושת ישראל, גם הם יכולים ליהנות מנועם האמונה הטהורה, וזה יהי' לעתיד לבוא "והלכו גויים רבים ואמרו לכו ונעלה אל הר ה' ואל בית אלוקי יעקב ויורנו מדרכיו ונלכה באורחותיו כי מציון תצא תורה ודבר ה' מירושלים"²⁷.

26. במדבר יג לא.

27. מיכה ד ב. בכת"ק מובא – "ואמרו כל הגויים בית יעקב לכו ונלכה בית ד' ויורנו מדרכיו ונלכה באורחותיו" והוא ממרוצת הקולמוס.